

**LA CASA SACERDOTAL  
DE MALLORCA EN EL TEMPS  
DE LA PANDÈMIA**

---

---

## La Casa Sacerdotal de Mallorca en el temps de la pandèmia

Teodor Suau i Puig

*Mirau que és de bo i que és de dolç  
que els germans visquem tots units!  
Salm 133/132*

## Resum

El present treball és una reflexió sobre la manera com els residents a la Casa Sacerdotal de Sant Pere i Sant Bernat de Palma han viscut l'experiència de la pandèmia. L'autor del text n'és el director, el qual aporta la seva visió personal de la situació viscuda. El treball es troba estructurat de la manera següent: una presentació del subjecte de l'experiència, la residència i els residents; relació de les decisions preses en els primers moments de la pandèmia; descripció de l'actitud de fons que va crear l'horitzó per a les accions posteriors; la resposta a la necessitat de mantenir la tensió; algunes estratègies més decisives; els valors que han proporcionat sentit a les accions dutes a terme; la descripció d'algunes patologies que defineixen les preses de posició dels residents davant la circumstància i, finalment, les solucions adoptades i els resultats.

## Resumen

El presente trabajo es una reflexión sobre la manera como los residentes de la Casa Sacerdotal de Sant Pere i Sant Bernat de Palma han vivido la experiencia de la pandemia. El autor del texto es su actual director, que aporta una visión personal de la situación vivida. El trabajo está estructurado de la forma siguiente: una presentación del sujeto de la experiencia, la residencia y los residentes; relación de las decisiones tomadas en los primeros momentos de la pandemia; descripción de la actitud de fondo que creó el horizonte para las acciones posteriores; la respuesta a la necesidad de mantener la tensión; algunas estrategias más decisivas; los valores que han aportado el sentido a las acciones realizadas; la descripción de algunas patologías que definen las posturas de los residentes ante la circunstancia y, finalmente, las soluciones adoptadas y los resultados.

## 1. Presentació

L'any 1370 s'instituí a la Seu de Mallorca la Confraria de Sant Pere i San Bernat, que el 1490 fundà un hospital per a capellans pobres al casal del carrer de Sant Bernat, número 1, de Palma, tot just a la vora de la nostra catedral. Aquesta finalitat es mantingué fins fa poc menys de cinquanta anys i segueix estant prevista en els actuals estatuts de la confraria aprovats el 1995, que, entre d'altres objectius, especifiquen: «Acollir i auxiliar els confreres [...] seguint la tradició hospitalària que té la Confraria des dels seus orígens».

Darrerament el casal havia proporcionat habitatge a canonges i a algun altre prevere diocesà. A causa del seu deteriorament per mor del pas del temps, el Capítol de la Seu de Mallorca, amb el seu suport econòmic i el consell de la Confraria de Sant Pere i Sant Bernat, comptant amb el consentiment del senyor bisbe, decidí:

- a) rehabilitar en profunditat l'habitatge;
- b) ampliar-lo amb dos edificis més del carrer del Palau, adquirits per la Seu perquè hi hagués més capacitat per al clero catedral;
- c) obrir la casa a qualsevol prevere de la Diòcesi que ho necessitàs.

Amb una particularitat: podran també formar part del nombre de residents els i les familiars directes dels preveres que hagin compartit amb ells els anys de ministeri. En conseqüència, a partir de l'any 2000 comencen a viure als estatges renovats i convertits en Casa Sacerdotal un petit grup de capellans amb alguns familiars seglars.

La idea inicial era que hi poguessin conviure persones de diferents edats, jubilats i en actiu, no malalts, almanco en fer l'entrada a la nova institució. El temps ràpidament havia de mostrar que allò que necessitava realment el presbiteri mallorquí era un lloc on anar a passar els darrers anys de vida. Aquesta és la causa que avui, dels vint-i-set residents, vint-i-cinc siguin persones més grans de seixanta-cinc anys. Formen part de la comunitat, a més del personal de servei (cuina, neteja, cura dels grans assistits), dues germanes de les Franciscanes Filles de la Misericòrdia que, amb la seva dedicació, ajuden al bon funcionament de la casa i la humanitzen. La vida de la comunitat és regulada per un reglament de règim intern aprovat pel Capítol de canonges, el qual preveu que la funció directiva sigui exercida per un director, ajudat per una gerent, que té la cura de l'organització i de l'administració de la casa. Un consell directiu assessora la direcció en el desenvolupament de les seves funcions. El director és un càrrec que exigeix el nomenament del bisbe i és designat per un termini de quatre anys, renovables.

La Casa Sacerdotal és propietat del Capítol Catedral i la seva obra social primera, no única. És la casa dels canonges, en la qual poden viure, si així ho desitgen, juntament amb els altres preveres diocesans. La proporció és: vuit canonges d'un total de vint-i-set residents. Aquest fet propicia que entre la Casa Sacerdotal i la Seu es doni un estret lligam: els residents són els primers que participen en la vida de la catedral, festes, accions culturals, celebracions...

Vet aquí, doncs, el grup humà que un bon dia, i sense fer-ne comptes, es va veure en la necessitat de respondre al desafiament de la pandèmia que ha castigat la nostra terra.

Un col·lectiu interessant per la trajectòria humana i espiritual de cada un dels seus components, molt definit en la seva naturalesa: tots els residents, amb una excepció, són avui homes i capellans; per tant, acostumats al principi jeràrquic a l'hora de l'actuació, però també avesats a comandar i a ser molt independents en la seva individualitat.

Una nota important que s'ha de tenir en compte a l'hora de parlar del funcionament de la nostra Casa Sacerdotal és la fe: els residents i les religioses som homes i dones que compartim una mateixa actitud religiosa, a l'interior de l'Església catòlica de Mallorca, en la qual pràcticament tots han ocupat o ocupen llocs de responsabilitat. És un aspecte que ajuda a comprendre les actituds mantingudes durant els llargs dies de confinament i, més en concret, els recursos que s'han fet servir.

El que acabam de dir ens serveix de fonament per exposar la principal contradicció que ha afectat el funcionament de la Casa Sacerdotal des dels primers moments del confinament, però de manera molt més significativa a partir de l'inici de la sortida de l'estat d'alarma, l'anomenada «desescalada». La contradicció és aquesta: nosaltres hem estat inclosos per l'Administració civil en el grup controlat per l'IMAS (Institut Mallorquí d'Afers Socials) de Residències Sociosanitàries no Reconegudes, juntament amb les comunitats religioses masculines i femenines de tot l'Estat. Això ha suposat una atenció especialment eficaç per part de l'Administració en les residències durant la pandèmia. Les residències de persones grans constitueixen un dels desafiaments més urgents en el conjunt de la societat espanyola. De fet, patiren de manera cruel una incidència de la malaltia que disparà el nombre de contagis i, allò que encara és molt més cru, de defuncions, fins a xifres alarmants. No és gens estrany que, tot d'una que l'Administració es trobà en condicions d'intervenir en el desconcert inicial, volgués parar especial esment a aquest sector de la població. I això es va manifestar en totes les seves conseqüències a l'hora del desconfinament: diferents «velocitats» han regulat no sols diferents regions de l'Estat, sinó també a l'interior d'una mateixa comunitat autònoma: les residències han anat sempre una o dues passes enrere de la resta de la societat on viuen.

Però —i aquí rau el problema— nosaltres, tot i ser un grup d'alt risc per l'edat, no formàvem una residència només de persones grans malaltes i/o assistides; s'ha de recordar que la immensa majoria dels residents que patírem plegats la pandèmia gaudíem de bona salut, érem autònoms i teníem una vida socialment activa, per exemple, pel que fa a l'exercici del ministeri sacerdotal (no oblidem que l'edat de jubilació dels càrrecs pastorals de primera responsabilitat, per a un prevere mallorquí, són els setanta-cinc anys; però que del servici ministerial hom no es jubila mai).

Els residents, aleshores, ens hem vist suaument «discriminats», a l'hora de l'obligatorietat de les normatives que s'anaven afluixant a mesura que es passava d'una «fase» a l'altra. Discriminats aquí vol dir només que no hi havia una relació directa i evident entre l'aplicació de les normes i la realitat que vivia cada un dels residents de la Casa Sacerdotal. Ho veurem amb més detall. Per ara ens basta deixar constància del fet com una de les notes definitives de la situació que hem viscut.

## 2. Les decisions primeres

Dia 13 de març es tanca la Seu a les visites turístiques, en previsió de la declaració de l'estat d'alarma que arribarà alguns dies més tard, en concret dia 16 del mateix mes. I el diumenge dia 15, quan encara no s'ha prescrit el confinament, la direcció decideix organitzar el menjador segons la distància social que es preveu que vindrà immediatament regulada: es tanca la Casa Sacerdotal a les visites, se separen dràsticament els residents del personal de servei, que ha de continuar sortint i entrant de la casa; quan alguna de les persones de servei han estat en contacte amb contagiats o contagiades (el marit, els pares, els fills...) automàticament els han demanat que romanguin a casa seva, que es facin les anàlisis corresponents i que guardin el confinament i que no tornin a la residència fins acabada la quarantena; les taules del menjador (disposades en tres llocs separats) són servides pels mateixos residents, que retiren també els plats, els coberts i les tovalles.

Davant aquesta situació, i comptant amb la inestimable ajuda d'un capellà resident farmacèutic, que aporta la dimensió objectiva dels seus sabers sanitaris, la direcció i la gerent prenen una doble actitud que establirà l'horitzó de les accions que caldrà realitzar en l'immediat futur: enfortir el principi d'autoritat i radicalitzar al màxim l'observança de la normativa legal sanitària que en successives disposicions es va concretant. Aquesta actitud representa el principi i fonament de la manera d'afrontar la pandèmia a la nostra Casa Sacerdotal.

Al mateix temps, i sense cap dificultat per part dels membres de la comunitat, s'assumeixen dos criteris clau, que es troben a l'origen de les estratègies de les quals parlarem:

1. implicar els residents en el funcionament de la Casa (servici de les taules, celebració per torn de l'eucaristia, preparació de la capella per mantenir les distàncies, observació estricta de les normes que s'anaven donant progressivament...), i
2. mantenir el nivell de comunicació de manera continuada, assídua i repetida entre la direcció i la comunitat.

## 3. L'actitud de fons

L'actitud primera amb què es va rebre la notícia del confinament fou de sorpresa. Davant d'una circumstància inèdita, que ens sobrepassava a tots i de la qual ningú tenia la més mínima experiència, no acabàvem molt bé de comprendre què era el que estava succeint i com ens afectava. Amb la sorpresa arriba la por: a contagiar-se

i a contagiar. És fa famosa una frase, sorgida a redós de les comunicacions amb la comunitat: «El quint, no contagiaràs!», en al·lusió al cinquè manament de la llei de Déu, «no mataràs». Em sembla prou eloqüent per descriure el tarannà del grup davant de la realitat en la qual es veia submergit i que sense adonar-nos-en, assenyalava la manera com tots ens enfrontàvem a la pandèmia: un component religiós, ben propi de la nostra condició de catòlics i de preveres (la referència al Decàleg), i un component de solidaritat social (la progressiva evidència de les conseqüències que podien tenir les accions irresponsables de cada un). La importància del problema es va anar perfilant, aclarint i aprofundint en les consciències, a mesura que passaven els dies, les setmanes, els mesos! En tornarem a parlar. Per ara, ens basta afirmar que des dels inicis i durant tot el temps del confinament l'actitud que va determinar totes les actuacions i decisions que seguiren fou aquesta: la corresponsabilitat, que tenia una manifestació pràctica molt clara: l'estricta compliment de la normativa que s'anava imposant i que es perfilava un dia per l'altre.

El principi jeràrquic, que com hem dit més amunt representa una de les notes definitòries de la nostra condició de sacerdots seculars, va facilitar enormement la posada en pràctica d'aquesta actitud. Principi que vol dir costum de moure'ns en l'àmbit d'una legislació reconeguda com a condició de possibilitat d'objectius que no sempre són els nostres, però que concreten la tasca que se'ns ha encomanat com a servidors del Regne de Déu. Té importància la constatació perquè dona raó d'una manera de ser i de fer dels membres del clergat catòlic: persones que han volgut apuntar-se a un ideal que els sobrepassa per grandiosos. Entre la utopia de l'evangeli i la realitat, senyora de la història, hi ha una enorme diferència, a causa de les pròpies limitacions i del que nosaltres diem «pecat». El principi jeràrquic esdevé així un referent atenuant d'aquesta distància entre la vida de cada dia i els valors absoluts de l'evangeli. Ens fa realistes i ens reconduïx de manera natural a la vida quotidiana, lloc privilegiat d'experimentar l'alliberament.

El principi que acab d'esmentar té una primera conseqüència ineludible: exigeix un lideratge clar, capaç de suscitar confiança en el col·lectiu al qual serveix. Ha de ser prou explícit per poder servir de referència nítida per a tots. També per poder negar-lo i ser objecte de crítiques, objectives o no, quan les coses deixen de funcionar i no van tan bé com es creia tenir dret a esperar. És un servei que ha d'estar disposada a oferir l'autoritat. Mentre que el resident, per la seva part, tàcitament es compromet a una acció coherent amb la voluntat del grup. El realisme d'ambdós (direcció/residents) fa que l'acció grupal sigui lliure i els resultats avaluables: eficaços, sense detriment de l'esperança en el millorament progressiu de la comunitat. Aquí incideix també un dels valors dels quals necessàriament haurem de tornar parlar: el perdó, consistent, en aquest cas, a no retirar la confiança malgrat els errors o les mancances dels altres, també de l'autoritat. El perdó esdevé un dels moments claus en la construcció de

tota comunitat humana i des de la perspectiva cristiana representa un dels seus eixos cabdals. També, naturalment, de la nostra.

Però no n'hi hauria hagut a bastament amb el principi jeràrquic ni del perdó per mantenir la cohesió de la comunitat en la llarga durada dels dies que varen seguir. L'havien d'acompanyar necessàriament dues experiències més:

1. l'acceptació d'una normativa comuna, inèdita i impensable només una setmana abans, obligatòria per a tothom i per tothom reconeguda. Els residents prengueren ràpidament consciència d'un aspecte decisiu per a la bona convivència i per al manteniment de la confiança en l'autoritat: la normativa que s'anava desplegant en forma de petites o grans limitacions a la pròpia llibertat individual no era caprici de l'autoritat. Era, en canvi, el resultat de decisions que altres prenen en l'exercici de la pròpia responsabilitat, tant sobre l'Estat sencer com sobre la Casa Sacerdotal en el marc de la societat civil. La direcció es veia obligada a assumir com a pròpies moltes indicacions que no li eren consultades, com tampoc no ho eren als residents! Malgrat la pesadesa que sovint comportaven i l'enorme influència en la vida de cada dia, que es tornava més i més difícil per la llarga duració, les normes eren la manera d'assolir la salvació possible de la pandèmia i dels mals que comportava. I així ho entengueren els residents des del primer moment, i

2. la fraternitat. Al marge de qualsevol abstracció, des de la cruesa de la situació, la necessitat de tenir en compte l'altre més enllà dels interessos individuals, es manifestava en una doble constatació: com que es tractava d'un grup d'alt risc, les possibilitats d'agafar la COVID-19 eren altíssimes; així almanco ens arribava des de tots els àmbits de la comunicació, fins al punt que en la consciència de cada resident era més probable que hi hagués el contagi que no la possibilitat de restar-ne escàpols; a més, cosa que ho feia tot molt més punyent, en cas que un dels residents resultàs tocat, amb tota probabilitat se seguiria el contagi de tota la resta. Atesa l'edat d'alguns i les malalties d'altres, les conseqüències eren bones de preveure.

S'instal·laren en els cors dels membres de la comunitat els tres factors que els psicòlegs han formulat com a definidors de la situació de confinament: por, angoixa, incertesa. Hem dit de la comunitat, perquè en el cas singular de cada resident, aquests sentiments es manifestaren molt diversificadament. Influa de forma decisiva el tarannà de cada un, els recursos espirituals, humans i psíquics de què hom disposava; però s'ha de parlar necessàriament en aquest moment del nostre discurs de l'actitud de la comunitat sencera, manifestada de mil maneres i per mitjà de molts petits detalls. I en justícia crec que s'ha de dir que fou admirable. Per una raó: sols el futur acaba per mostrar el grau de veritat de les accions de cada present històric i el nostre futur és ara: es manté viva la comunitat; s'han superat les dificultats; no hi ha hagut ni un sol contagi; s'ha



enfortit la voluntat de continuar lluitant per una convivència millor.

Sens dubte, l'actitud de fons que hem definit com corresponsabilitat queda ara molt més clara: és aquella força interior que ha permès al grup transformar la desfeta en oportunitat, la por en confiança, la manca de llibertat objectiva en creació de noves possibilitats per a un amor més humà, més eficaç, més lliure. En definitiva, en ocasió de creixement.

#### 4. Mantenir la tensió

La saviesa dels clàssics ens deixà dit fa temps: «les coses massa repetides acaben per tornar odioses». I és ben cert. Passada la curiositat primera, el dia a dia s'anava tornant successió monòtona fins a l'avorriment d'horaris coneguts, sovint reactius a una certa vivència de la inutilitat, de l'absurditat del que ens vèiem obligats a fer. També és cert que a l'interior de tot això es gestava una altra realitat, encara més significativa: el sorgiment d'energies desconegudes fins i tot pels mateixos subjectes, una vivència original de la gratuïtat com la actitud més adequada a la vida, la sensació de viure una oportunitat única de prescindir de les coses supèrflues, per centrar el propi cor en allò que ens fa realment persones i, en el nostre cas, cristians. Posaré un sol exemple: nosaltres resam sempre al començament de cada àpat, al migdia i al sopar. El nostre costum era pregar amb l'oració del «Pare Nostre» com es feia abans a totes les famílies cristianes. I prou. Un bon dia, es va iniciar de manera espontània en un dels tres menjadors el fet de canviar aquesta pregària casolana per una cançó. Ràpidament ens «contagiàrem» als altres menjadors. Un resident s'encarregava de triar-la per tots, i entre tots la cantàvem. El resultat fou un èxit: una experiència original de la importància de les coses senzilles fetes en comú i per al gaudi de la comunitat sencera. Va donar impuls a la tensió necessària per viure aquests dies.

Tanmateix, l'existència funciona gràcies a la tensió: a l'energia que es desprèn de la coexistència de forces contràries, oposades o almanco diferents, que creen el delit de viure. Cal, però, saber suscitar-la, aquesta tensió i mantenir-la. Com? Una triple actitud la fa possible:

- aprendre a valorar els èxits de cada dia, per poc importants que puguin semblar;
- recordar constantment el camí fet vers la llum de l'objectiu comunitàriament assumit, per tal d'alegrar-nos-en i valorar-nos més, i
- ajudar a integrar l'error, els mancaments, el límit, els moments de mort, en el conjunt molt més ampli de la bondat que es desplega en el desig de seguir endavant.

Va ajudar molt en aquest sentit la presència a la Casa Sacerdotal d'un resident que havia realitzat els estudis de Farmàcia i durant anys havia treballat en una apotecaria. Va aportar el grau de referència científica a l'hora d'assumir la normativa que mancava a la direcció. El seu suport constant i el seu bon quefer han suposat una ajuda inestimable. La comunitat sencera li reconeix l'esforç.

A partir del que acabam de dir, es veu amb claredat la importància de proposar algunes estratègies per tal de sembrar petites llavors de novetat / originalitat en la pleta monòtona del dia a dia.

## 5. Algunes de les estratègies més decisives

Entenc aquí per estratègia l'elecció de mediacions pràctiques tendents a aconseguir un objectiu. La proposta d'aquestes pràctiques té un doble origen: l'autoritat responsable del grup, que cerca mantenir-lo en el camí de futur establert per les coordenades del present, i la creativitat del grup i de singularitats concretes que posen les seves capacitats al servici del col·lectiu. En parlarem indistintament, compte tingut, però, de la seva doble font.

La primera de les estratègies que mantenen viva la vida del grup és sempre la comunicació. La capacitat de no renunciar al diàleg, a compartir les experiències, noves o de sempre, la voluntat de mantenir l'obertura envers l'altre i d'interessar-se (és molt significativa l'etimologia del mot *inter-essar*: capacitat de ficar-se [-esser] dintre [-inter], de romandre amb l'altre, per arribar a ser amb l'altre i per l'altre) per la resta de persones que formen el grup. Interessar-se per com viuen allò mateix que jo visc, com responen als desafiaments del medi, com fan seva la situació per transformar-la, com elaboren els sentiments, les intuïcions, els «mals *rollos*»... En definitiva, com gestionen la pròpia existència, única, irrepètible, singular... per a nosaltres, sagrada!

Un aspecte de la comunicació i no el menys important és, sens dubte, la informació. En el temps de l'alarma, allò que engendra més por i més angoixa és la incertesa, el descoïxement del que en realitat està passant. Hi ha contribuït enormement la fragilitat endèmica dels mitjans de comunicació socials: hores i hores de parlar sobre un únic i mateix tema necessàriament condueix de manera directa a la cerimònia de la confusió. S'ha fet més que ver l'adagi mallorquí: qui manco en sap, més hi diu. I tot, sempre, formulat com a paraula de Déu! Pateixen la confusió precisament amb major intensitat aquelles persones que més enfora es troben dels mecanismes de control de la societat. La proliferació de notícies falses o *fake news* ha trobat en aquests dies un terreny fèrtil en el nostre món globalitzat, perquè res millor que la por i l'angoixa per donar-los ales. Per altra banda, durant els dies llargs de confinament, la televisió ha augmentat

la seva presència en la vida de cada un. I atesa la manipulació duita a terme sense cap pudor per empreses anunciants, pels interessos polítics de partit i dels qui controlen els mitjans, ha augmentat la sensació de trobar-nos completament desvalguts a l'hora d'interpretar correctament el que passava i que ens afectava. A la present anàlisi hem d'afegir que la mateixa administració es va trobar desbordada des del primer moment per una situació molt fàcilment manipulable per interessos no sempre favorables als ciutadans. Així, la normativa que donava cos i sentit al confinament es produïa enmig d'un gran desconcert, d'atacs furiosos sense altre significat que la lluita política, de descrèdit interessat. Cada parell d'hores, per fer-ho gros, canviava la legislació i, per a nosaltres, era d'obligat compliment... En un tal context, revestia una gran importància que tots i cada un dels residents tinguessin una percepció el més clara possible de l'origen i l'abast de les obligacions a què ens veiem sotmesos. I que disposassin de la possibilitat de tenir la pròpia visió contrastada de la situació.

Amb aquesta finalitat, la direcció va procurar gairebé diàriament o almanco cada dos o tres dies, mantenir un contacte directe i assertiu amb la comunitat sencera. A l'hora del dinar, a vegades també el vespre, tot just abans de sopar, posaven en coneixement dels residents els canvis les noves propostes, les dades que permetien tenir una idea clara del moment en què es trobava el país i la Casa. Seguint el consell de la pedagogia clàssica, que fa de la repetició la mare de la memòria, també s'anaven dient i tornant a dir totes aquelles coses que ens podien salvar del contagi i de la malaltia. A mesura que passava el temps, s'anaren concretant les tres emes que als inicis del desconfinament s'han fet famoses: mascareta, rentar mans, mantenir la distància.

Quan les dificultats es varen intensificar amb les primeres mesures de desconfinament, ens va semblar oportú eixamplar el grau de coneixement del que ens estava passant. Sobretot, des de la perspectiva de la ciència o de la saviesa acadèmica. Amb tal finalitat, es varen organitzar algunes conferències-diàleg sobre temes majors. Foren els següents: com incideix en l'economia mundial, estatal i mallorquina la pandèmia; com afecta les nostres psicologies; com influeix en les persones de la nostra edat. L'assistència fou prou representativa i els resultats, òptims.

Una segona estratègia prou significativa per a nosaltres fou la celebració de l'eucaristia. He de començar dient que en la nostra tradició catòlica es tracta d'un moment particularment important per a la vida de qualsevol cristià. Celebrem, és dir, reconeixem el valor del do de la vida per amor, a redós de Jesús que així ho visqué i així ho explicà als seus amics en el Darrer Sopar. Ho valoram i agraïm que sigui així. L'eucaristia, per tant, és l'impuls que neix de la resurrecció i que empeny el fidel cristià a contemplar la realitat com l'ocasió per l'amor intens, tendre i gratuït. Ens aporta la motivació última per transformar el món en la direcció d'aquest amor. Per als preveres esdevé la clau de volta de la seva existència, que cristal·litza entorn del pa romput i del vi derramat per amor del món.

Des del primer moment del confinament, la preocupació per la celebració de l'eucaristia fou de tots. Les normes sanitàries (la mascareta i la distància social, especialment) ens obligaven a introduir algunes modificacions en els vells rituals de sempre. Sobretot, a cercar un espai per celebrar, atès que la capella de la casa no complia les condicions exigides. També fou a poc a poc que es varen assolir les solucions: començarem per cercar (i trobar!) un lloc adient; fou la sala de reunions de la Casa Sacerdotal, que disposava d'una gran taula, que es convertí en el nostre altar; una senzilla imatge de la Mare de Déu, bella recordança de la tendresa en el temps del dolor, l'ha presidit gairebé des dels inicis; crec que no oblidarem mai la imatge de la gairebé totalitat del grup amb la mascareta posada i asseguts en cadires prou distanciades... per evitar tota mena de contagi! També fou necessari establir torns de presidència de la celebració i demanar a un resident que tingués cura de la preparació diària de la improvisada capella, dels llibres, el pa i el vi, l'hidroalcohol per a les mans del celebrant... Els resultats foren sorprenents. La capacitat de comunicació de les vivències més fondes, el desig de compartir, a vegades en silenci, el gest imperceptible, l'explicació de la Paraula de Déu a partir de la circumstància, el fet de pregar plegats convertiren la celebració en un moment desitjat i plaent en què per uns instants el cercle dur de la pandèmia s'obria sobre la ciutat i el món. Era el moment de l'oració pels absents estimats, pels presents germans, pels difunts en la soledat dels hospitals, pels que vivien la mateixa experiència nostra, però en condicions molt més feridores de la seva dignitat... Crec poder dir que, sempre dintre de les limitacions que formen part de la condició humana, les eucaristies han estat altres tants moments de resurrecció per a tots els qui hi hem participat: consciència que hi ha un amor més fort que la mort, per tant, més enllà de qualsevol pandèmia. De les limitacions que ens separen i que ens fan mal. Molt més que una estratègia, certament: una sort i una gràcia.

La revisió de la dieta ha estat també una altra de les estratègies assumides. La qualitat del menjar, allò que normalment anomenam «la cuina» representa un aspecte molt decisiu en la convivència i el benestar d'una casa. Donant per suposat que és absolutament impossible que tothom estigui cada dia content, sí ho és procurar amb tots els mitjans que la proporció de satisfets sigui superior al cinquanta-u per cent, a l'hora del balanç. Els criteris de qualitat, d'abundància, de bona presentació no impedeixen el descontent, diversament repartit entre els residents, però són el referent a l'hora del judici objectiu. De bon principi es va decidir, per respecte a la situació del personal de servei, tan afectat com la resta de nosaltres per la preocupació del contagi, que només se servís un plat a l'hora del dinar del migdia i que el servei de les taules, com ja hem dit, anàs a càrrec dels residents, per torn o espontàniament, com de fet es va concretar. De tant en tant, unes postres una mica més goloses foren una petita compensació al desconhort de la pandèmia. I ajudaren a mantenir el bon humor, tan necessari com la capacitat de sacrifici a l'hora d'enfrontar-nos a la realitat.

Al costat d'aquestes tres estratègies principals, mil imperceptibles gestos (ja ho sabem: l'amor s'alimenta del detall) per part de tots han contribuït a fer possible que els mesos passassin sense més trasbalsos que els que es podien preveure i que el balanç de la convivència sigui positiu, creatiu i planer per a la immensa majoria. Cosa que no és sinònim de fàcil. Ja ho sabem.

Cal dir que malgrat la poca experiència de la direcció i dels seus mancaments personals, l'acollida per part dels residents davant de la posada en pràctica d'aquestes estratègies una mica improvisades ha estat molt bona per part de gairebé tots, amb bon humor i amb la clara voluntat de seguir sempre endavant sense defallir.

## 6. Els valors que han proporcionat sentit a l'acció

Defugiré d'entrada el camí fressat de parlar dels supremes valors cristians, la fe, l'esperança i la caritat. Els donaré per suposats i els consideraré feina de cada un dels residents, en els seus contactes amb l'Absolut. Adduiré, en canvi, a aquells altres sovint considerats de segona categoria, per desconeguts, però que es troben a la base de la feina que entre tots hem duit a terme a la nostra Casa Sacerdotal. I que, per altra banda, estic segur que compartim amb molts d'altres grups com el nostre: una forma més de comprovar que les coses decisives es realitzen mitjançant coses simples, senzilles, sovint sense massa relleu. El misteri d'una escala és que a força de petits esforços totalment possibles hom arriba a altures totalment impossibles per a la persona humana...

Consideraré sols aquells valors que s'han fet més visibles en el dia a dia, gairebé assumits per tothom, sense adonar-nos i sense donar-los massa importància. Això els confereix més «valor»: vol dir que es troben arrelats en el substrat més interior del nostre interior, com a grup i com a persones. Ells, els valors dels quals vull parlar, han estat causa i efecte a la vegada de la bona salut de la comunitat.

El primer, sense cap dubte, la confiança. Confiança en el lideratge que la casualitat havia posat al front del grup. Confiança gratuïtament atorgada, mantinguda malgrat tot. Confiança també en les estructures bàsiques de l'organització que vertebrava el nostre grup; confiança en la capacitat dels qui treballen en qualsevol zona de servei de la Casa. Confiança, finalment, en el fet que entre tots, però només amb l'esforç de tots, podríem trobar la manera de vèncer aquest malson i que en sortiríem reforçats en les nostres ganes de viure.

El segon valor, fills directes de l'anterior, formen una parella: la tolerància i la comprensió envers els mancaments dels altres, quan s'han produït, i davant de les repercussions que podien tenir per al col·lectiu. Ambdues suposen capacitat constant de relativitzar, de saber-se situar en el lloc de l'altre i de llegir el fet singular i concret a la llum de

l'horitzó més ampli de la història de cada un. Poques vegades es fa el mal pel gust de fer-lo. Encara que pot passar. I quan passa, els fets són letals. Però sabem que entendre no significa ni molt manco justificar. I que saber posposar el judici negatiu o corregir-lo incorporant noves dades nascudes del diàleg és una tasca que dona sempre millors resultats que l'ús de la violència, per petita o subtil que sigui.

El tercer: la paciència. És la resposta creativa davant de l'adversitat nouvinguda, que ens agafa sempre desprevinguts i que no hi ha altre remei que aguantar. És allò que dona estatut de realitat a la tolerància i la comprensió. «Paciència» etimològicament ve de «patir». Suposa, per tant, assumir el dolor causat per la circumstància o la persona sense negar-lo, mirant-lo de fit a fit als ulls i dient-lo pel seu nom. El sofriment és allò que confereix a la paciència la seva dimensió sagrada; per a nosaltres, cristians, la connecta directament amb la creu de Jesús. Limita amb el «passotisme» (que mata la relació, tot negant-la) i amb l'angoixa (que absolutitza la impotència). La nostra comunitat ha demostrat saber ser pacient quan el cansament obria nous espais al nerviosisme i entelava la visió correcta de les coses. Sobretot, ho ha estat en els dies del desconfinament. I també ha sabut ser pacient davant de la nova definició a què ens hem vist sotmeses les persones que, amb una gran pluralitat semàntica (tercera edat, ancians, persones grans, persones d'alt risc, vells, prescindibles...) se'ns ha fet saber una vegada més que en una societat fascinada pel tenir i per l'espectacle del poder, qui ha deixat de ser productiu perd automàticament els seus drets, tot i que la retòrica culturalment correcta digui el contrari. La paciència, en definitiva, ha creat un territori comú en què ens hem pogut trobar per ajudar-nos cada un amb la seva necessitat específica. I ha funcionat.

El quart valor del que vull parlar és la sincera preocupació pels altres, molt especialment a l'hora d'assumir les tasques de servici, de fer nostres les normes que molesten el subjecte concret tan sovint, però que són necessàries per al bon funcionament del conjunt. En aquest sentit, convé recordar que el benestar del personal de servei ha estat una constant en els dies llargs del confinament. És a força de prioritzar la felicitat de l'altre que torna clara l'acció possible en la direcció del futur volgut per part de tots. Que no sigui mai al cent per cent, no lleva de cap manera que cada passa donada en la direcció de l'interès per l'altre sigui bona, significativa, creadora de fraternitat. Al cap i a la fi, la mitja botella buida és la que permet continuar omplint-la, si més no, en la forma del desig honest.

## 7. Les patologies

He dubtat si afegir aquest paràgraf al present article. Perquè a ningú li agrada que parlin dels seus mancaments i que s'exposin les pròpies limitacions. Ja ho sé. A mi tampoc. Però crec que es tracta d'un deure d'honestedat amb el lector a la vegada que

un exercici de verificació de tot allò que fins ara hem dit. Perquè la positivitats de la vida neix precisament de la manera de gestionar les inconveniències presents en la vida, a causa de l'existència d'actituds no productives ni creadores de futur. Sols la voluntat decidida de cercar la «curació» ens pot recuperar per a la realitat. I per a una comunitat possible. Per aquest motiu parlaré de «patologies», perquè es tracta de tendències molt assumides per les persones que les han fetes seves i les mantenen sovint sense ser-ne conscients. Però que, vistes en els altres, provoquen crítiques acerbes i incideixen en el bon funcionament de tot grup humà. També del nostre. Tal vegada podríem afegir que tots, en qualque moment, sentim la temptació d'abandonar-nos-hi. És un avís decisiu aquest: jo també puc fer mal a les persones que estimo! Per evitar-ho, només hi ha un remei: la lucidesa humil davant de la pròpia zona obscura.

La primera de les patologies que ens afligeixen consisteix en l'absolutització del propi món enfront de tots els altres: una forma elegant de referir-me a l'egoisme. No per universal, menys digne de ser tingut en compte. Hi ha una forma necessària i sana de l'egoisme que s'identifica en l'autoestima verificada pel contacte amb la realitat. Comença per assumir els propis límits i continua en la capacitat de considerar-los com la vertadera ocasió d'un amor més realista; creix amb la voluntat de superar l'autoengany en funció de la veritat contrastada en el diàleg amb aquells/aquelles que ens estimen. Però es converteix en egoisme del dolent quan col·locam al centre del món el nostre propi petit jo i ho judicam tot en funció de les conseqüències que ens afecten. En el cas de la vida en grup, es manifesta de manera molt clara en la prioritització dels propis interessos per sobre dels altres, en la repetida violació de les normes, en les reaccions violentes envers les debilitats dels altres, en definitiva, en la conversió de la pròpia mesura en mesura única de tota la resta.

La segona arrela en l'egoisme i consisteix en el «passotisme pràctic» davant tot allò que és i que fa la comunitat. Acaba en l'automarginació del grup. Sol ser indicatiu clar d'autoestima baixa o mal gestionada. Comença en la negació del valor de tot allò que organitza o que proposa el grup com a tal i acaba en el judici negatiu sobre gairebé tots i cada un dels membres de la comunitat, excepció dels qui riuen les gràcies. Normalment es confon la Veritat (així, en lletra majúscula) amb l'opinió pròpia, distorsionada, però, per la frustració, la falta d'acceptació de la pròpia realitat, el rancor provocat per la decepció davant d'expectatives no assolides, de la qual es culpa sempre els altres, mai un mateix. És una actitud nefasta perquè es tanca radicalment a l'experiència del perdó, tant a l'hora de donar-lo com a la de rebre'l. Perquè el rebuig de la relació destrueix tota possibilitat per a l'encontre. I la comunitat es veu debilitada en les seves arrels: deixa de ser integradora i esdevé agregació de vides juxtaposades, no en comunió.

La violència de la llengua representa una altra de les formes patològiques que sovint presideixen les relacions humanes. Em sembla prou clara. No cal ampliar-ho més.

Una última patologia que em sembla interessant és la voluntat que tot vagi malament per tal de dissimular en el conjunt les pròpies incapacitats. Si tothom és boig, quan jo m'hi sent, aleshores no ho som tant, perquè form part del comú dels mortals. Hi ha persones que tot ho troben mal fet. Que qualsevol que els senti pareix que viuen en un camp de concentració... però continuen fent ús dels servicis de la Casa. Al cap i a la fi, es tracta d'una forma subtil d'afirmar la personalitat pròpia al marge de la fraternitat. I per això no funciona.

Un grup verifica precisament la seva veritat, com a mediació del creixement en humanitat, en la mesura que manté ferma una doble capacitat: per una part, ajudar els qui les pateixen a curar-se de les pròpies ferides; per l'altra, a no perdre de vista que l'objectiu final del nostre col·lectiu és crear entre tots un espai d'amor i de llibertat en què sigui viable una qualitat de vida segons els grans valors de l'evangeli. Aquí rau, tanmateix, l'especificitat d'una casa sacerdotal, en l'univers de les residències semblants. És clar que es tracta d'una utopia; però precisament perquè no és possible en la seva totalitat, serveix cada dia per mesurar el camí fet i endevinar la direcció del que encara manca. És d'agrar. I sempre restarà molt de camí a fer. També aquí podem aplicar la dita xinesa: més important que la meta, és el camí! Però cal saber-lo fer sense cansar-se!

## 8. Les solucions

No hi ha res més gratificant que les relacions humanes. I no hi ha res més problemàtic que les relacions humanes. És un axioma de tota reflexió honesta sobre la nostra condició d'homes i de dones de qualsevol temps. No hi ha receptes en aquest sentit a l'hora de cercar remeis. El realisme que ha après a dir les coses pel seu nom és el primer referent a l'hora de cercar (i trobar, si és possible) solucions adequades a la problemàtica originada en la voluntat de viure plegats. Realisme que relativitza les situacions i els conflictes. I permet atansar-s'hi en la seva dimensió més vertadera: la vida és així; funciona així i mai es veurà la fi del camí de construcció d'un grup. Ho acabam de veure al paràgraf anterior. La claredat dels objectius, l'esforç de compartir-los entre tots per tal que ningú se senti enganyat i la voluntat de no deixar-se mai vèncer per les dificultats són altres tants moments en la construcció de les relacions humanes i humanitzadores, en el nostre cas, també cristianes.

Solució, però, en el context del present discurs equival a encertada gestió del conflicte. La vida és conflicte. Per això, la vida en comú és difícil. Per a persones acostumades a tenir gairebé sempre l'última paraula en tot, encara resulta molt més problemàtic viure plegats. Però, des d'aquesta perspectiva, el conflicte és també a casa nostra la manera de créixer i de construir el futur: de supervivència. En la mesura que s'allargava la durada del confinament, suren els nervis, el cansament, la falta de costum a l'hora d'enllestir la novetat... Per exemple: la infracció de la norma assumida per tots provoca una reacció



natural d'ira i de desig del càstig que restauri l'equilibri sempre fràgil de la justícia. El conflicte és un moment particularment sensible en la història de tot grup humà pel que suposa de possibilitat de pèrdua de l'autoritat, si no actua. També perquè la consciència de la injustícia soscava el fonament de tota convivència. Per altra banda, els diàlegs sostinguts en el moment de la informació va crear l'evidència que tots necessitàvem aprendre, que no hi podia haver un programa tancat, indiscutible i absolut; sinó sols un anar fent a partir sempre de la realitat en canvi. Superar la temptació de la violència com a mediació de solucions ràpides i eficaces és una bona decisió si va acompanyada de la correcció fraterna en el moment oportú. Saber-se posar en el lloc de l'altre, intentar entendre les limitacions de tots, fugir de l'esquema estímulo/resposta a l'hora de la reacció i apostar decididament pel diàleg i la proposta més enllà del càstig o de la reconvençió directes han estat mesures que tàcitament s'han anat imposant durant aquests mesos. Crec que tots n'estam contents, més enllà de l'empipament momentani i inevitable.

També aquí incideix directament la pràctica del perdó, fonament de tota voluntat de viure amb altres i, si és possible, per als altres. Ja hem tingut ocasió de parlar-ne. Perdó consisteix en l'esforç gens fàcil d'aconseguir que l'amor, la comprensió i en definitiva la bondat siguin l'horitzó de qualsevol reacció a l'actuació d'un altre quan és criticable als meus ulls. El perdó és la manera cristiana de viure a l'interior inevitable del conflicte, la gran oportunitat de convertir el mal rebut en oportunitat per a l'amor. Tot intent de construir una vertadera comunitat en el temps i en l'espai reposa sobre l'estratègia del perdó, que mai s'ha de confondre amb l'oblit o amb la por que condueix a actuar com si no hagués passat res. No. És no-actuació recíproca al mal rebut. Per tant, obertura per a l'altre d'un espai de reconciliació possible.

La necessitat fa virtut diu el vell adagi. Així ho podríem també dir nosaltres en referència a l'experiència del diàleg entre nosaltres. Tant en els moments en què la vida del grup ens hi obliga (compartir el temps de menjador) com aprofitant altres ocasions cercades o aprofitades, el diàleg com a eina de construcció de futur ha estat també qualche cosa que ens ha salvat. Algú ha dit que l'exercici del diàleg transforma pel sol fet de practicar-lo, perquè ens obri decididament a l'altre/altra. I engendra la paraula, sagrament preuat de la comunió. I ens introdueix en el territori inèdit del nosaltres. Encara que el seu final no sigui ni el consens ni el canvi d'opinió. Ha estat, per a nosaltres, un camí fecund.

## 9. Els resultats

Ho diré amb una sola frase: hem sobreviscut a la pandèmia, a la COVID-19, al confinament i al desconfinament. I ho hem sabut fer amb elegància. En una de les conferències col·loqui que ens han ajudat en els dies del desconfinament ens varen

dir el següent: «Tots sortirem de la pandèmia més anormals de com hi vàrem entrar». Almanco, així ho vàrem entendre molts. Fou un consol. Però al mateix temps ens marcava una meta: aconseguir que el grau d'anormalitat augmentada fora el menor possible. Crec que hem gestionat l'anormalitat cercant viure-la plegats com una forma més de normalitat que la vida ens oferia com a desafiament. I crec que ho hem sabut fer amb dignitat.

### Agraïments

Vull agrair en primer lloc la possibilitat d'haver escrit aquestes pàgines i a la iniciativa que les ha fet possible. Per tant, a la doctora Carme Orte. La seva presència entre nosaltres fou molt positiva. I ens obrí a un diàleg no sempre fàcil entre persones que conviuen vint-i-quatre hores cada dia. La comunitat li està agraïda. Jo també.

Vull també deixar clar que el que fins aquí heu llegit no representa més que la meua opinió, no la del grup, que no he tingut temps de consultar. I a més, jo som el director!, cosa que determina la perspectiva.

I no puc acabar del tot sense manifestar la meua admiració pel personal que ens ajuda en el servei de les necessitats bàsiques de la Casa Sacerdotal, la primera, la senyora Catalina Maria Crespí, actual gerent de ca nostra i que ha fet molt més del que li pertocava per tal de mantenir-nos en les millors condicions objectives sanitàries i psicològiques. La seva tasca no és gens fàcil. Sigui per a ella el reconeixement de tots.

Però els qui mereixen el meu màxim reconeixement són els residents de la Casa Sacerdotal, que amb la seva actitud constant han fet possible que el conjunt funcionàs tal com ho ha fet fins ara.

Voldria que, en acabar la lectura d'aquest article, la cita del salm 133/132 de l'encapçalament s'hagués fet una mica més vera per als lectors i lectores. Una vegada més, gràcies!

## Autor

### TEODOR SUAU I PUIG

Palma (1947). Estudis eclesiàstics al Seminari de Mallorca (1961-1970), estada a Friburg de Brisgòvia per aprendre la llengua alemanya (1970-1971), llicenciatura en Ciències Bíbliques al Pontifici Institut Bíblic de Roma (1971-1974). Professor (1971-2017) i director (durant devuit anys) del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca; creador de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Mallorca i primer director (2000-2010); professor convidat del Departament d'Història Antiga de la UIB (un curs); publicacions de caràcter bíblic i religiós; presència en revistes del mateix tema i nombroses conferències arreu de l'Estat espanyol; rector del Seminari Major de Mallorca (1980-1990); vicari episcopal del bisbe Jesús Murgui (2004-2010); canonge de la Seu de Mallorca d'ençà de 2002. Actualment és degà president del Capítol Catedral de Mallorca i director de la Residència de Sant Pere i Sant Bernat.